

Alternatif Turizm Çeşidi Olarak Golf Turizmi ve Golf Turizminin Çevresel Etkileri

Mustafa BOZ

T. C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
E-posta: m.b.istanbul@gmail.com

Kamile GÜLÜM

T. C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu,
E-posta: kgulum@comu.edu.tr

Ömer ÇOBAN

T. C. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
E-posta: omercoban@comu.edu.tr

ÖZ

Günümüzde kitle turizminin yarattığı olumsuz çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerin artması ve bunun yanı sıra bu dönem içerisinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak turist beklenti ve taleplerinin değişmesi sonucu alternatif turizm çeşitlerine duyulan talep artmıştır. Bu bağlamda, hızla artan pazar payı ile birlikte golf turizmi alternatif turizm çeşitleri içerisinde kendini ön plana çıkarmayı başarmıştır. Her ne kadar golf turizminin bir çok olumlu ekonomik etkisi bulunsa da, golf sahalarının yapımı ve golf turizminin faaliyet süreci iyi planlanmadığı takdirde olumsuz çevresel etkilerin meydana geleceği yadsınmaz bir gerçektir. Bu çalışmada, alternatif turizm çeşitlerinden biri olan golf turizminin ulusal ve uluslararası pazardaki önemine değinilerek çevre üzerinde yarattığı etkiler ikinci veri kaynakları taranarak ele alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca golf turizmi yatırımları yapılırken, golf turizmine yönelik faaliyetler gerçekleştirilken çevreye ilişkin dikkat edilmesi gereken hususların altı çizilerek sürdürülebilir golf turizminin gelişimine katkı sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Golf, golf turizmi, spor turizmi, çevresel etki, sürdürülebilirlik.

GİRİŞ

Turizm endüstrisi 1950'li yıllardan itibaren dünyada yaşanan sosyal, ekonomik, teknolojik gelişmelere bağlı olarak artan bir ivme hızıyla büyümüştür. XX. yüzyılın ikinci yarısında dünya genelinde uluslararası turizm hareketine katılan kişi sayısı milyonlarca ifade edilirken, günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık ola-

rak %15'i farklı nedenlerle farklı yerlere seyahat etmekte ve turizm faaliyetlerinin içerisinde yer almaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) verilerine göre 2008 yılında dünya genelinde uluslararası turizm gelirleri 944 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. UNWTO 2020 yılında ise uluslararası turizm hareketlerine katılanların sayısının 1.561 milyar kişiye çıkacağını, turizm gelirlerinin ise 2 trilyon \$ olacağını öngörmektedir (<http://www.unwto.org>).

Günümüzde ağırlıklı olarak deniz, kum ve güneş üçlüsüne dayanan kitle turizminin yarattığı olumsuz çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerin artması ve bunun yanı sıra bu dönem içerisinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak turist beklenti ve taleplerinin değişmesi sonucu alternatif turizm çeşitleri ön plana çıkmaya başlamıştır. Çok geniş bir yelpazeye sahip olan spor turizmi de bu süreçte alternatif turizm çeşitleri içerisinde ön sıralarda yerini almış ve her geçen yıl gerek spor yapan kişilerin gerekse spora ilgi duyan izleyicilerin sayısının artmasıyla bu turizm türüne olan talep de artış göstermiştir (Çetin 2008). Golf turizmi de spor turizmi yelpazesi içerisinde yer alan en önemli turizm çeşitlerinden biridir.

Her ne kadar alternatif turizm çeşitleri, kitle turizminin yaratmış olduğu olumsuz çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkilere karşı geliştiriliyor olsa da bu turizm çeşitlerinin de iyi planlanmadığı takdirde olumsuz etkiler doğuracağı bir gerçektir. Bu bağlamda, bu çalışmada, alternatif turizm çeşitlerinden biri olan golf turizminin ulusal ve uluslararası pazardaki önemine değinilerek, golf turizminin çevre üzerinde yarattığı etkiler ikinci veri kaynakları taranarak ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışmada golf turizmi yatırımları yapılırken, golf turizmine yönelik faaliyetler gerçekleştirilken çevreye ilişkin dikkat edilmesi gereken hususların altı çizilerek sürdürülebilir golf turizminin gelişimine katkı sunulması amaçlanmıştır. Golf turizminin Türkiye'de henüz niş bir pazar konumundan etkin bir pazar konumuna geçiyor olması ve yakın zamanda bu alana yönelik büyük yatırımların yapılacağı beklentisi çalışmanın önemini ayrıca ortaya koymaktadır. Çalışma akışında genel hatlarıyla golf turizmi tanımlanmış, ardından golf turizminin gelişim süreci ve golf turizminin ülke ekonomilerine sağladığı katkılar ele alınmıştır. Son olarak, golf turizminin çevre üzerinde yarattığı etkiler ele alınarak; olumsuz çevresel etkilerin giderilmesi ve sürdürülebilir bir golf turizmi için öneriler sunulmuş olarak çalışma tamamlanmıştır.

ÇALIŞMANIN YÖNEMİ

Çalışmada nitel araştırma tekniklerinden biri olan betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğinde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen başlıklar altında özetlenmekte ve yorumlanmaktadır (Altunışık vd. 2005).

Çalışma sistematigi çerçevesinde, golf sporu ve golf sporunun tarihsel gelişimi, golf turizmi, golf turizminin uluslararası pazarda ve Türkiye'deki ekonomik boyutu ikincil veri kaynakları taranmak suretiyle ele alınarak önemi vurgulanmıştır. Son olarak, golf turizminin çevre üzerinde yaratmış olduğu etkilere dikkat çekilerek, sürdürülebilir bir golf turizminin gelişimi için öneriler sunulmuş ve çalışma tamamlanmıştır.

GOLF SPORU VE GOLF SPORUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Golf, doğada özel olarak yapılmış bir sahada golf sopaları (club) ve küçük sert bir topa oynanan bir oyundur (<http://tr.wikipedia.org>). Diğer bir tanıma göre golf, pek çok doğal ve yapay engelin bulunduğu bir sahada oynanan açık hava sporudur. Sahanın çeşitli yerlerinde değişik puan değerlerinde çukurlar bulunur ve ana amaç "club" adı verilen metal ve tahta golf sopaları ile golf topuna vurmak sureti ile topu belirlenen çukurlara en az vuruşla sokmaktır (Çetin 2008). İdeal bir golf sahası 18 çukurdan oluşmaktadır (Kasap ve Faiz 2008) ve ortalama bir golf sahasının büyüklüğü 750.000 metrekaredir. Ayrıca, dünyanın hiçbir yerindeki golf sahası bir diğerinin aynısı değildir ki bu nedenden dolayı golf turizmi kapsamında seyahat eden turistler farklı ülkelerde farklı sahalarda bu deneyimi yaşamak istemektedirler.

Golf sporunun ortaya çıkışına ilişkin farklı yorumlar mevcuttur. Çeşitli kaynaklar golfün kökenini XV. yüzyıla kadar dayandırmaktadır (Gökdeniz 1995; Tunç ve Saç 1998; Yıldırım 2004). Kuralları yazılı en eski spor dalı olan golf sporunun merkezi İskoçya olarak kabul edilmekle birlikte, bazı tarihçiler İskoçya'nın Hollanda merkezli "Kolven" ve Belçika merkezli "Chole" oyunlarından etkilendiğini ileri sürmektedirler (Çetin 2008). İskoçya'da gelişen golf sporu XVII. yüzyılda İngiltere'de, XIX. yüzyılda da ABD'de yaygınlaşarak bütün dünyada oynana bir spor haline gelmiştir (Soylu 1996'dan aktaran Yıldırım 2004).

Dünyada ilk golf kulübü 1735 yılında İskoçya'nın başkenti Edinburgh'da kurulmuştur (Tunç ve Saç 1998). Türkiye'de ise ilk golf kulübü, 1895 yılında kurulan ve o dönem adı "Constantinople Golf Club" olan, bugünkü "İstanbul Golf Kulübü"dür. Türkiye'de golf sporu ile ilgili yeniden atığa geçiş 1990'lı yılların başında, önce Klassis Golf and Country Club ve ardından Kemer Golf and Country Club'ın hizmete girmesi ile yaşanmış ve bu spor dalı, Antalya'nın Belek bölgesindeki çeşitli golf sahalarının yapımıyla hızla gelişmeye devam etmiştir (<http://www.tgf.org.tr>). Bu gelişime büyük katkı veren Belek, zamanla Avrupa'da golf turizminin merkezlerinden biri haline gelmiştir. Uluslararası Golf Tur Operatörleri Birliği'nin (IAGTO) Belek bölgesini 2008 yılında Avrupa'da yılın en iyi golf bölgesi seçmesi ise bunun en güzel kanıtıdır (IAGTO 2008). 2008

yılı itibarıyla ülkemizde 17 adet golf sahası ile birlikte 6300 golf oyuncusu bulunmaktadır (<http://www.ega-golf.ch>).

Golf Turizmi

Günümüzde golf oynama isteğinin dünya genelinde yaygınlaşması ise golfün bir turizm çeşidi olarak ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır (Usta 2008). Yazında golf turizminin farklı tanımlarına rastlanmıştır. Çetin (2008) yaptığı çalışmada golf turizmini, golf sporuna aktif veya pasif katılım amacı ile insanların buldukları, yaşadıkları alanların dışına yaptıkları seyahatler vasıtasıyla oluşan ilişkiler bütünü olarak tanımlarken; Readman (2003) tarafından, insanların golf aktivitelerine katılmak amacıyla ve ticari amaç taşımamak kaydıyla yaşadıkları yerler dışına gerçekleştirdikleri seyahatler olarak tanımlanmaktadır. Diğer taraftan Victoria 2003 yılı Turizm Planında golf turizmi tanımlaması yapılırken, turistin gittiği destinasyonu belirlemesi sürecinde temel motivasyon kaynağının golf olması gerekliliği üzerinde durulduğu belirlenmiştir (Kim, Kim ve Ritchie 2008; Tassiopoulos ve Haydam 2008). Golf turizmi karmaşık yapısı gereği farklı turizm çeşitleri içerisinde yerini alabilmektedir. Golfün bir spor olmasından dolayı bazı yazarlar golfu spor turizminin bir alt unsuru olarak ele alırken, bazı yazarlar ise golf turizmine özel ilgi turizmi çatısı altında yer vermektedir (Hall 1992). Bununla birlikte, Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te ve Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı 2007-2013'te de yer verildiği üzere golf turizmi turizm çeşitlendirmesinin bir enstrümanı olarak kullanılabilir bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle bu strateji ve eylem planında turizm çeşitlendirme stratejilerinden biri olarak ele alınmış ve belirlenen çeşitli turizm gelişim bölgelerinde (Frigya, Kapadokya, GAP, Urartu) golf turizminin geliştirilmesine yönelik adımların atılması öngörülmüştür (<http://www.kultur.gov.tr-a>).

Golf Turizminin Ekonomik Boyutu

Golf, dünyanın en yaygın spor dallarından biri olmasının yanında giderek büyüyen devasa bir endüstri haline gelmiştir. Golf, aynı zamanda spor turizmine ilişkin en büyük seyahat pazarını temsil etmektedir. Dünya genelinde, yılda yaklaşık olarak 50 milyon üzerinde turist, golf oynamak ve golf turnuvalarını izlemek için turizm faaliyetlerinin içerisinde yer almaktadır (Hudson ve Hudson 2010).

TÜRSAB Başkanı Başaran Ulusoy'un da (2006) vurguladığı gibi golf oynama imkanları sağlayan yöreler, sayıları giderek artan meraklıları için tatil destinasyonu tercihinde bir seçim kriteri olmaktadır. Bir kısım meraklılar için ise golf sporu imkanı, ilave bir cazibe, tatile değer katan bir aktivitedir. Öte yandan, golf

yandan, golf turizmi yüksek gelir getiren bir turizm türüdür. Golf turizminin bir diğer önemli yönü, yıl genelinde yaygın bir aktivite olması ve dolayısıyla, ölü sezonda, konaklama tesislerinin doluluk oranlarına katkıda bulunması, yöreye hareket getirmesidir.

Golf endüstrisi Tablo 1'de de görülebileceği gibi saha inşaat faaliyetlerinden, araç kiralama sektörüne kadar birçok sektörle etkileşim içindedir. Golf endüstrisi hem doğrudan hem de dolaylı etkileşim içinde olduğu sektörlerde yarattığı istihdam ile önemli bir görev üstlenmektedir. Endüstrinin doğrudan ve dolaylı istihdamdaki payına bakılacak olursa; 2005 yılında 2.066.404 kişinin istihdam edilmesini sağladığı ve yaklaşık 61 milyar dolarlık ücret geliri yarattığı görülmektedir (Kasap ve Faiz 2008).

Tablo 1. Golf Endüstrisinin Etkileşim İçinde Olduğu Sektörler

Golf Etkileşim Kümesi	
Doğrudan İlişkili Endüstriler	Dolaylı İlişkili Endüstriler
Golf Sahası Sermaye Yatırımları	Turizm ve Eğlence Sektörü
Sulama Sistemi Kurulumu	Araç Kiralama
Saha Yenilemeleri	Hava Ulaştırması
Altyapı Yenilemeleri	Eğlence
Altyapı Yatırımları	Yiyecek&İçecek
Ekipman/Golf Arabası Alımları	Konaklama
Yeni Saha İnşaatları	
Golf Tesisi Faaliyetleri	Gayrimenkul Sektörü
Dersler	İlgili Konut İnşaatı
Üyelik ve Oyun Ücretleri	Gayrimenkul Kazançları
Ekipman Kiralama	
Yiyecek ve İçecek	
Golf Oyuncusu Harcamaları	
Dayanaksız Tüketim Malları	
Dayanıklı Tüketim Malları	
Kıyafet	
Dergi/Mecmua	
Medya, Turmuva ve Dernekler	
Tumuvallar	
Televizyonlar	
Dernekler	
Yardımcı Demekleri	
Oyuncu Sponsorlukları	

Kaynak: SRI International. (2008). The 2005 Golf Economy Report. The World Golf Foundation.

Golf Turizminin Uluslararası Ekonomik Boyutu

Batılı ülkelerde gelişmiş bir spor dalı olan golf tüm dünyada yaygınlaşmaktadır (Tunç ve Saç 1998). 1990 yılı sonrası küresel turizm hareketine oranla her yıl 3 kat daha fazla büyüyen golf turizminin dünya çapında ki hacmi, 2003 yılında 65 milyar \$'a ulaşmıştır. Golf turizminin, bir golf tatilinde günlük harcaması, normal turistten yaklaşık 3 kat daha fazla gerçekleşmektedir. Ülkemizde turist başına yaklaşık 600-700 \$ olan harcama, golf turizminde 1.607 \$'a ulaşmaktadır. Avrupa'da golf'e doğrudan yapılan harcama yıllık 2 milyar \$ olup, golf sahası başına kazanan turizm geliri yıllık yaklaşık olarak Portekiz'de 15 milyon \$, İspanya'da 16,5 milyon \$, Türkiye'de ise 2 milyon \$ civarındadır (İsen 2006). Bunun yanı sıra İspanya yalnızca golf turizminden yılda 6 milyar \$ kazanmaktadır (Ağaoğlu 2006). Global Golf Tour 2005 yılı rakamlarına göre ise ABD'de golf seyahatleri için harcanan miktar ise senede yaklaşık 8 milyar dolar düzeyindedir (Çetin 2008).

Türkiye'de Golf Turizminin Ekonomik Boyutu

Ülkemizde de son yıllarda turizmin çeşitlendirilmesi, istihdam olanağı yaratması, gelir getirmesi ve yeşil alanlar yaratması gibi nedenlerle golf turizmine verilen önem artış göstermiştir (Kozak, Kozak ve Kozak 2009). Buna bağlı olarak golf turizmi, Antalya Belek bölgesi başta olmak üzere, ülkemizde hızla gelişen turizm türlerinden biri haline gelmiştir. Antalya'da otel ve tatil köylerinin kış sezonunda açık kalmasına ve turizm çeşitlendirmesine katkı sağlayan bileşenlerden biri de golf turizmi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Golf oynamak için ülkemize gelen turist sayısı, 1995 yılında 3.775 kişi olarak hesaplanırken, bu sayı 2007 yılında yaklaşık 75.000'e (Çetin 2008), 2009 yılında da 125 bin kişiye ulaşmıştır. Bu rakamın 2010'da % 10 artması beklenmektedir (<http://haber.gazetevatan.com>).

Türkiye'de bir turist günde ortalama 72,4 \$ harcama yaparken, golf turisti yaklaşık 350 dolarlık harcama gerçekleştirmektedir (Kasap ve Faiz 2008). Golf turistlerinin önem arz eden diğer bir yönü de ortalama geceleme sürelerinin uzun olmasıdır. Örneğin, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nun 2002 yılı değerlendirmelerine göre konaklama tesislerinde kalış süresi yabancılar için yıllık ortalama 4 gece ve yerliler için ortalama 2 gece iken, tesis cins ve sınıflarına göre ortalama kalış sürelerine bakıldığında golf tesislerinin 7,7 geceleme ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir (<http://www.kultur.gov.tr-b>).

GOLF TURİZMİNİN ÇEVRESEL ETKİLERİ

Sanayi devrimini takiben dünyada yaşanan değişimlere bağlı olarak gelişen hızlı tüketim alışkanlığı, dünyanın doğal kaynaklarını hızla tüketmeye başlamıştır. Bu aşırı tüketim zaman içerisinde çevrenin ekolojik dengesinde bozulmalara neden olarak çevre kirlenmesi sorununu gündeme getirmiştir. Çevresel bozulma, tüm dünyayı olduğu gibi turizm endüstrisini de yakından ilgilendirmektedir. Ancak turizm endüstrisi hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde en gözde endüstrilerden biri haline gelmiş olmasına rağmen, diğer endüstriler ve hatta kendisi tarafından yaratılan önemli çevresel sorunlara karşı yeterince duyarlı olamayabilmektedir. Oysa bozulmamış çevre, turizmde rekabet avantajı yaratan bir unsurdur. Çevre bir turizm kaynağı olma özelliğini taşıırken, turizmin en önemli etkileri çevreye olmaktadır. Bu ilişkinin yaşamsal olduğu, turizmin var olması için çevrenin korunması gerektiği açıktır (Avcı 2007).

Bugün dünyada yaklaşık olarak 10 milyonu lisanslı, 50 milyonu lisanssız olmak üzere toplam 60 milyona yakın kişi golf sporu ile ilgilenmektedir (İsen 2006). Bununla birlikte bu kişilere hizmet vermek üzere faaliyet gösteren golf sahası sayısı dünyada 2006 yılı itibarıyla 30 binin üzerindedir (Ağaoğlu 2006; Priestly 2006). Bu rakamların, turizm etkinliklerini çeşitlendirmeyi ve tüm yıla yayma yaklaşımını benimseyen ülkeler sayesinde artış göstermesi muhtemeldir. Türkiye de bu anlamda farklı iklim bölgeleri, uzun sahil şeridi, uygun doğa şartları, tarihi ve doğal güzellikleri ile golf turizmi için ideal bir destinasyondur. Ancak golf sporunun yapısı gereği içinde bulunduğu yöreyi birçok açıdan etkilemesi (Salgot ve Tapias 2006a) nedeniyle bu spora dayalı turizm türünün çevresel etkilerinin iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Golf turizmi sayesinde ülkeler yüksek düzeyde gelir elde ederken aynı zamanda çevreyi tahrip ederek geri dönüşü olmayan hasarlara neden olabilmektedir. Golf turizminin çevre üzerindeki olası olumsuz etkileri şu iki başlık altında toplanabilir:

- Golf sahalarının yerlerinin seçimi ve sahanın düzenlenmesi ile ilgili faaliyetlerin oluşturduğu problemler
- Sahanın bakımı ve korunması amacıyla yapılan faaliyetlerin (ilaçlama, sulama) oluşturduğu problemler

Golf Sahalarının Yerlerinin Seçimi ve Sahanın Düzenlenmesi ile İlgili Faaliyetlerin Oluşturduğu Problemler

Uluslararası kriterlere göre bir golf sahası genellikle, 18 parkurun bulunduğu yaklaşık 750.000 metrekarelik oyun alanlarından oluşmaktadır (Ulusoy 2006). Ancak golf oyun alanı, sahanın küçük bir bölümünü kaplar. Geriye kalan %52

lik oyun dışı alan; çim, ağaç, sulak alan, fundalık ve doğal çevreden oluşmaktadır. Dünyadaki golf sahalarının yer seçimi sırasında genellikle şu alanlar sunduğu avantajlar nedeniyle yatırımcılar tarafından tercih edilmektedir (<http://www.golflubu.com>):

- Deniz ve okyanus kıyıları (Kıyı şeridi yakınında kurulmuş olan, çim alanları ile kaplı ve kumlu toprağa sahip golf sahaları)
- Fundalık ve bozkır alanlar
- Orman
- Park veya park alanı
- Dağlar ve tepelik araziler
- Çayırılık ovalar veya kırılık araziler
- Çöl alanları
- Sık ormanlık alanlar

Bu sahaların arazi yapıları, bitki örtüsü ve yeryüzü şekilleri açısından golf sporuna uygun, değiştirilmesi kolay, iklimi yumuşak ve yağışlı, toprağı verimli, yeterli yüzölçümüne sahip olan yerlerdir. Golf sahasının yerinin seçimi çevre problemleri açısından birinci derecede önemlidir. Golf sahası için seçilen yerlerin orman veya ağaçlık alan olması, golf parkurlarının düzenlenmesi amacıyla yolların açılması, sosyal tesislerin ve idare binalarının yapılması gibi nedenlerle ağaçların kesilmesi çevre problemlerinin en önemlisidir. Ormanların tahribi çevrede erozyonu arttırmakta, yer altı ve yerüstü su dengesini bozmakta ve daha uzun vadede çevrede geri dönüşü olmayan zararlara neden olmaktadır. Yatırım yapılan orman alanlarının yerine başka alanlar yatırımcılar tarafından ağaçlandırılrsa da iyi bir ormanın yetişmesi için yağışlı bölgelerde en az 20-25 yıl, kurak ve yarı kurak bölgelerde ise 35-40 yıla ihtiyaç olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu durum şu an herhangi bir sorun yokmuş gibi gözükse de küresel ısınmanın hızla arttığı dünyamızda yakın gelecekte ciddi sorunlara neden olabilmektedir. Yapılan tahminlere göre 2050 yılına kadar orta kuşakta özellikle Türkiye'nin de bulunduğu Akdeniz havzasında yağış miktarı % 20-25 azalacak ve çölleşme süreci başlayacaktır. Bu değişim süreci mevcut orman alanlarının korunması ile suyun önemini daha da arttırmaktadır. Bugün dünyada 1,5 milyar hektar girmemiş olmak üzere 4 milyar hektar orman bulunmaktadır (<http://www.cekud.org>). Çeşitli sebeplerle 1950-1990 yılları arasında dünya genelinde mevcut ormanların yarısı yok olmuştur. Türkiye'de ise 20.763.248 hektarlık arazi ormanlarla kaplıdır. Kısaca topraklarımızın %26,6 sı ormanlık alanlardan oluşmaktadır. Bu alanların 10.027.568 hektarı (%48,3) oldukça iyi, geriye

kalan 10.735.679 hektarı (%51,7) ise bozuk ormanlardır (<http://www.cedgm.gov.tr>). Bu orman alanlarının mutlaka korunması gerekmektedir. Bu nedenle golf sahalarının yeri seçilirken kaliteli orman alanları yerine çevreye faydasından başka hiçbir zararı olmayan bozuk orman alanları ile vasıfsal olarak işe yaramayan ancak golf turizmi yatırımı yapılabilecek alanlar öncelikli olarak seçilmelidir. Özellikle Türkiye gibi golf turizmine daha yeni yatırım yapacak olan ülkelerde yeni golf sahası oluşturmada orman kalitesi yüksek vasıflardaki arazilerin seçilerek rehabilite edilmesi hem orman varlığının geliştirilmesine hem de golf turizmine olumlu katkı sağlayacaktır. Bu sahalar golf turizmine kazandırıldığında golfün yer seçiminden kaynaklanan olumsuz etkileri ortadan kaldırılabılır ve bu turizm çeşidinden beklenen fayda maksimuma çıkarılabilir.

Sahanın Bakımı ve Korunması Amacıyla Yapılan Faaliyetlerin Oluşturduğu Problemler

Golf sahalarının çevresel etki bakımından bir başka önemli etkisi de sahayı düzenlemek, temiz ve bakımlı tutmak için yapılan işlemlerdir. Bu tür faaliyetler; çimlerin sulanması, gübrenilmesi, böceklerin ilaçlanması ve yabancı otların üremesini engellemek için yapılan ilaçlama çalışmalarıdır.

Büyük açık alanlarda bulunan çimlerin, golf sporuna uygun koşullarda tutulabilmesi için çok fazla suya ihtiyaç duyduğu açıktır. Bu ihtiyaç bölgenin sıcaklığına, çim yüzeyinin su tutma derecesine ve çimin türüne bağlı olarak farklılık göstermektedir (Salgot ve Tapias 2006b). Örneğin, Antalya'da 18 delikli bir golf sahasında çimlerin sulanması için günlük ortalama 2500 m³/gün suya ihtiyaç vardır. Bu yıllık yaklaşık 750.000 m³ su ihtiyacı anlamına gelmektedir. Bu da 12.000 nüfuslu bir yerleşimin ortalama yıllık su tüketimine eşittir.

Özellikle yaz aylarında çimlerin sulanması için kullanılan su miktarı artmaktadır. Ancak kullanılacak su miktarındaki artış, yıllık yağış miktarı az olan bölgelerde taban suyunun düşmesi nedeniyle, kaynakların ve nehir debilerinin azalmasına neden olmaktadır (Özşemi 2006; Salgot ve Tapias 2006b). Bu durum yağışın bol olduğu bölgeler veya ülkeler için sorun oluşturmazken su kıtlığının bulunduğu bölgeler ve ülkelerde önemli problemlere neden olmaktadır.

Golf sahalarının su ihtiyaçlarının yanı sıra, çimlerin yıl boyunca golf oynatabilecek durumda tutulabilmesi, çimin hastalıklara maruz kalmaması ve zararlı otların ve böceklerin sahadan uzaklaştırılması için fazla miktarda gübreye ve ilaca ihtiyaç vardır. Kimyasalların kullanılması sadece çevre kirliliği ve doğal dengenin bozulmasına neden olmamakta aynı zamanda besin zinciriyle tüm

canlılara ulaşarak yaşamlarını tehdit etmektedir. Azot ve fosfor bileşiklerini içeren inorganik gübrelerin bitkiler tarafından alınmayan kısmı, yağmur ve sulama suları ile topraktan yıkanarak su ortamına taşınmaktadır. Azot ve fosfor biyokimyasal reaksiyonlar sonucu nitrat ve fosfata dönüşür. Bunlar; toprağın su tutma gücünü düşürür. Yağmur suyunun toprak boyunca sızmasıyla kimyasal gübrelerdeki nitrat toprak suyuna karışır. Kuyulardan alınan içme suyu olarak kullanılan sulardaki nitrat konsantrasyonu (derişim) 45mg/L nin üzerine çıktığında bebeklerde methemoglobinemia (mavihastaalık) yaparak zehirli hale gelebilir. Su yüzeyinin yakınında ise kültürel ötrofikasyona (fosfat kirlenmesi) yol açar. Oksijen tüketimi ve balık ölümleri olur (<http://www.kimyasal.net>). Bu nedenle golf sahalarında kimyasal ilaçların yerine organik ürünlere yönelmesi, bu ürünlerin doğru ve bilinçli kullanılması, denetimlerin ve kontrollerin düzenli yapılması bu faaliyetten beklenen faydayı arttıracak, aksi takdirde yarardan çok zarar getirecektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Golf turizmi, sürekli artan pazar payı ile gerek dünya, gerekse Türkiye turizm endüstrisi içerisinde turizm çeşitlendirmesinin temel enstrümanlarından biri haline gelmiştir. Ülkemizde farklı iklim bölgelerinin, uzun sahil şeridinin, uygun doğa şartlarının, tarihi ve doğal güzelliklerinin bir arada bulunması, golf turizminin ülkemiz açısından potansiyelini arttıran unsurlardan yalnızca birkaçıdır. Golf turizminin gelişmesine destek veren bu faktörlere bağlı olarak ise golf turizmi ülkemizde etkin bir pazar haline gelme aşamasındadır.

Ülkemizde golf turizm talebinin özellikle Eylül-Mayıs ayları arasında yoğun olarak gerçekleşmesi, kitle turizmine bağlı olarak yaşanan mevsimsellik sorununun yarattığı olumsuz çevresel ve ekonomik etkilerin minimize edilmesini sürecine destek verdiği söylenebilir. Ayrıca, golf turizmi kapsamında seyahat eden turistlerin tatilleri boyunca yaptıkları harcamalar dikkate alındığında, kitle turizmi kapsamında seyahat eden turistlerin yaptıkları harcamanın birkaç katı olduğu göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra, golf turizmi kapsamında seyahat eden turistlerin gittikleri bölgelerdeki kalış süreleri, diğer turizm çeşitlerine bağlı olarak seyahat eden turistlerin kalış sürelerine göre daha uzun gerçekleşmektedir. Bu olumlu ekonomik ve çevresel etkilere rağmen, golf turizmi sürecinin iyi planlanmadığı takdirde çevre üzerinde ciddi olumsuz etkiler yaratabilecek bir potansiyele sahip olduğu bir gerçektir. Bu nedenle bu sürecin iyi planlanması, faaliyetler sırasında alınan kararlar esasında doğal çevre unsurlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Sürdürülebilir golf turizminin gelişimine ilişkin öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Golf sahaları için uygun alternatif yatırım alanları tespit edilmelidir.
- Yeni golf sahalarının inşası sürecinde yatırımcıların karlılıkları ile birlikte, tahsis edilen arazilerin ve ormanların vasfı da göz önünde bulundurulmalıdır. Kaliteli orman alanları yerine bozuk orman alanlarının tahsis edilmesine dikkat edilmelidir.
- Golf tesislerinin kurulduğu bölgelerde varsa nesli tükenmekte olan hayvan ve endemik bitki türleri koruma altına alınmalıdır.
- Golf tesisleri, ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi belgesi almaya yönelik girişimlerde bulunmalıdır.
- Golf tesisleri için öncelikli konulardan biri de şeffaflık olmalı ve yöneticiler tesisin inşası ve faaliyet süreçlerini paydaşları ile paylaşmalıdır.
- Golf sahaları, su tasarrufu ve su ihtiyacı gibi unsurlar göz önünde bulundurulularak dizayn edilmelidir.
- Golf sahaları etrafında yağmur sularını toplayabilmek amacıyla yapay göletler oluşturulmalıdır. Böylece yağmur suları bu göletlerde biriktirilebilecek ve sulama için hem daha az su kaynağına ihtiyaç duyulacak hem de oluşturulan göletler sahanın peyzajına olumlu katkıda bulunacaktır.
- Golf sahalarının sulanmasında olabildiğince atık su kaynaklarından yararlanılmaya çalışılmalıdır.
- Golf sahaları ve tesisleri inşa edilirken bölgenin su kaynaklarının yeterliliği dikkate alınmalıdır.
- Golf sahalarının peyzajı bulunduğu çevreyle uyumlu olmalıdır.
- Golf alanlarının gübrelenmesi ve ilaçlanması sırasında kimyasal gübreler ilaçlar yerine organik gübrelerden ve yer altı su kaynaklarına zarar vermeyecek koruyuculardan yararlanılmalıdır.
- Golf sahalarının gübrelenmesi ve ilaçlanması uzman kişiler tarafından gerçekleştirilmelidir.
- Golf sahasında eşyaların ve oyuncuların taşınması için bulunan araçlar (trolley, golf cart), alternatif enerji kaynakları ile çalışabilir duruma getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, A. (2006). Açılış Konuşması, *I. Uluslararası Çevre ve Golf Konferansı*, Swisstel The Bosphorus, 9 Ağustos 2006, İstanbul.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, Adapazarı: Sakarya Kitabevi.
- Avcı, N. (2007). Turizmde Taşınma Kapasitesinin Önemi, *Akademik Bakış Dergisi*, 7(2): 485-501.
- Çetin, G. (2008). Dünyada Golf Turizminin Önemi ve Türkiye'de Bu Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi (*Başlımanış Yüksek Lisans Tezi*), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Yüksekokulu.
- Gökdeniz, A. (1995). Türkiye'nin Yeni Turizm Potansiyeli: Golf Turizmi, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(2): 40-43.
- Hall, C. M. (1992). *Adventure, Sport and Health Tourism, Special Interest Tourism*. Londra: Belhaven Press.
- Hudson, S. ve Hudson, L. (2010). *Golf Tourism*, Oxford: Goodfellow Publishers Limited.
- İsen, M. (2006). Açılış Konuşması, *I. Uluslararası Çevre ve Golf Konferansı*, Swisstel The Bosphorus, İstanbul, 9 Ağustos 2006.
- Kasap, A. ve Faiz, G.(2008). *Bir Endüstri Olarak Golf Ekonomik Analizi, Müşteri Portföy Analizi ve Dünyadaki Çevresel Yaklaşımlar*. Ankara: Türkiye Golf Federasyonu Yayınları.
- Kim, S. S., Kim, J. H. ve Ritchie B. W. (2008). Segmenting Overseas Golf Tourists by the Concept of Specialization, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 25(2): 199-217.
- Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2009). *Genel Turizm İkteler-Kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özreşmi, U. (2006). Türkiye'de Golf ve Çevre'ye TEMA Yaklaşımı, *I. Uluslararası Çevre ve Golf Konferansı*. Swisstel The Bosphorus, 9 Ağustos 2006, İstanbul.
- Priestley, G. K. (2006). Planning Implications of Golf Tourism, *Tourism and Hospitality Research*, 6(3): 170-178.
- Readman, M. (2003). *Golf Tourism, Sport and Adventure Tourism*. New York: The Haworth Hospitality Press.
- SRI International (2008). *The 2005 Golf Economy Report*. The World Golf Foundation.
- Tapias J. C. ve Salgot M. (2006a). Golf Courses: Environmental Impacts, *Tourism and Hospitality Research*, 6(3): 218-226.
- Tapias J. C. ve Salgot M. (2006b). Management of Soil-Water Resources in Golf Courses, *Tourism and Hospitality Research*, 6(3): 197-203.
- Tassiopoulos, D. ve Haydam, N. (2008). Golf Tourist in South Africa: A Demand-side Study of a Niche Market in Sports Tourism, *Tourism Management*, 29: 870-882.
- Tunç, A. ve Saç, F. (1998). *Genel Turizm Gelişimi ve Geleceği*, Ankara: Detay Yayınevi.
- Ulusoy, B. (2006). Açılış Konuşması, *I. Uluslararası Çevre ve Golf Konferansı*, Swisstel The Bosphorus, 9 Ağustos 2006, İstanbul.
- Usta, Ö. (2008). *Turizm-Genel ve Yapısal Yaklaşım*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2004). Ekolojik Planlama Yaklaşımıyla Antalya'nın Doğu Kıyılarında Golf Sahaları Yapımı için Uygun Alanların Saptanması (*Başlımanış Yüksek Lisans Tezi*), Antalya: Akdeniz Üniversitesi.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.cedgm.gov.tr/dosya/cevreatilasi/dogalkaynaklar.pdf>. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.

http://www.cekuad.org/site/page.asp?dsy_id=889. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010

- <http://www.ega-golf.ch/050000/050100.asp>. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.
- http://www.golftkulubu.com/sport_golf_sahas_i_s3-15.php. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.
- http://www.golftkulubu.com/turkey_golf_ve_cevre-26.htm. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.
- http://haber.gazetevatan.com/haberdetay.asp?detay=Antalyali_otelciler_atakta&tarih=20.01.2010&Newsid=282575&Categoryid=2. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.
- <http://www.igcto.com/Public/Awards/Awards-2008.aspx>. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.
- http://www.kimyasanal.net/soyugoster.php?soru_id=79. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.
- <http://www.kultur.gov.tr/60AFAFBFD747831067508-a>. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.
- <http://www.kultur.gov.tr/Generel/BeigeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFFD11656DE495B312CFD5012E>. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.
- http://unwto.org/facts/eng/pdf/highlights/LINWTO_Highlights08_em_LR.pdf. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Golf>. Erişim tarihi: 15 Ocak 2010.